

REPUBLIKA E SHQIPERISE • AUTORITETI RRUGOR SHQIPTAR

**PLANIFIKIMI DHE PERGATITJA E MIREMBAJTJES SE RRUGEVE DHE
PROJEKTIT TE SIGURISE RRUGORE BAZUAR NE REZULTATE (RRMPS)**

Grant Nr. P13982 ·Kontrata Nr. 1

KUADRI I POLITIKAVE PER ZHVENDOSJE (KPZH)

Vendi dhe Data: Tirane (Shqiperi) · 30.10.2014

PERGATITUR NGA:

Partner

Leader

Tabela e Permbajtjes

1	Permbledhje ekzekutive	3
2	Informacioni Baze	4
2.1	Historiku	4
2.2	Pershkrimi i Projektit.....	5
3	ndikimet, blerja e tokes dhe parimet e rivendosjes	7
3.1	Llojet te mundshme dhe shtrirja e ndikimeve	7
3.2	Parimet baze te Programit te rivendosjes	8
4	Kuadri Ligjor	10
4.1	Kriteret ligjore ne Vleresimin e Pasurise.....	12
5	rehabilitimi ekonomik.....	13
6	identifikimi dhe klasifikimi i grupeve te popullsise se prekur.....	13
7	procedura e shpronесimit.....	15
8	mangesite midis ligjeve lokale dhe politikave te bankes boterore (IFC)	16
9	mekanizmi informal i ankimit KRAHAS SISTEMIT FORMAL LIGJOR TE ANKIMIT.....	19
10	njohja e kompensimit dhe te drejtat	19
11	konsultimi publik, data e nderprerjes se pjesemarrjes dhe e publikimit te dokumentave.....	23
12	PERGATITJA, RISHIKIMI DHE MIRATIMI I PAZH	23
13	procesi i shqyrtimit dhe i pergatitjes se PAZH	24
14	financimi i risistemimit, llogaritjet e kostove, fluksi i fondeve, dhe marreveshjet e paparashikuara	24
	Shtojca.....	26
15	Shtojca 1: SHEMBUJ TE FORMULAREVE TE ANKESAVE DHE FORMAT E ZGJIDHJEVE.....	27
16	SHTOJCA 2: TABELE SHEMBULL E PERMBAJTJES PER RAPORTET E KONSULTIMIT.....	29

Lista e Akronimeve

ARRSH	Autoriteti Rrugor Shqiptar
TMD	Teknikat më të mira në dispozicion
VNM	Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis
KMM	Kuadri i Menaxhimit të Mjedisit
DKMS	Dokumenti Kornizës Mjedisore dhe Social
DMMS	Dokumenti i Menaxhimit Mjedisore dhe Social
KMMS	Korniza e Menaxhimit Mjedisore dhe Social
DMMS	Dokumenti Mbrojtja mjedisore dhe sociale
VNMS	Vlerësimi Ndikimit Mjedisore dhe Social
QSH	Qeveria e Shqipërisë
PBT	Plani i Blerjes se Tokes
MTI	Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës
OJQ	Organizata Jo Qeveritare
PO	Procedura operative
KRBRP	Kontrata Rrugore Bazuar ne Rezutate dhe Performance
KP	Kërkesat e Performancës
PAZH	Plani i Aksionit për Zhvendosje
PMSRR	Projekti te Mirembajtjes dhe Sigurise Rrugore ne Baze te Rezultateve
KPZH	Kuadri i Politikave te Zhvendosjes
ARR	Autoriteti Rajonal Rrugor
KSR	Këshilli i Sigurisë Rrugore
VNS	Vlerësimi i Ndikimit Social
TeR	Termet e Referencës
BB	Banka Botërore

1 PERMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Qeveria e Shqipërisë me anë të Autoritetit Rrugor Shqiptar (ARRSh), ka propozuar të implementojë mirëmbajtjen rrugore të bazuar në performancë duke kontaktuar me të gjitha rrugët nacionale. Është propozuar që pesë vitet e para të këtij programi të mirëmbajtjes të financohen nga Partnerët Donatorë në kuadrin e një projekti të ri të quajtur Projekti i Mirëmbajtjes dhe Sigurisë Rrugore në baze të rezultateve (PPMPSRr).

Kjo Kornizë e Politikave për Zhvendosje (KPZH) është përgatitur si pjesë e projektit dhe përcakton një kornizë për të drejtuar blerjet e nevojshme të tokës dhe zhvendosjet që mund të kërkohen si pasojë e punimeve të mirëmbajtjes dhe përmirësimit të propozuara në kuadër të projektit.

Objektivi i KPR është përcaktimi i politikave, parimeve, rregullimeve institucionale, orareve dhe buxhetit indikativ që do të trajtojë rivendosjet e pritura. Marrëveshjet shërbejnë gjithashtu për tu siguruar se ka një proces sistematik për fazat e ndryshme të zbatimit të kornizës që siguron pjesëmarrjen e personave të prekur, përfshirjen e institucioneve perkatese dhe palëve të interesuara, perputhjen si me Bankën Botërore, ashtu edhe me Procedurat dhe kërkesat e legjislacionit Shqiptar. Ai përshkruan gjithashtu edhe kompensimin për personat e prekur në ekzekutimin e projektit të propozuar PPMPSRr.

Aktivitetet që lidhen me zbatimin e projektit PPMPSRr mund të kërkojnë në disa raste marrjen e tokës, dhe mund të rezultojnë në ndikime rivendosjesh, duke çuar kështu në zhvendosje të personave që aktualisht kanë zënë, ose janë në përdorim të këtyre tokave si dhe pasurive të tjera. Duke iu referuar Komponentit 3 të Termave të Referencës së projektit, konsiderohen veprimet e mëposhtme:

- Rishikimi i kërkesave të politikave për masat mbrojtëse mjedisore dhe sociale të Bankës Botërore, si dhe përgatitja e dokumenteve të Mbrojtjes Mjedisore dhe Sociale për PPMPSRr, duke përfshirë: Kornizën e Menaxhimit të Mjedisit (KMM), Planin e Menaxhimit Mjedisor (PMM), Kornizën e Politikës së Zhvendosjes (KPZH), dhe Planin e Veprimit Zhvendosjes (PAZH) për PPMPSRr (si të zbatueshme).
- Rishikimin dhe identifikimin e mangësive / mospërputhjeve ndërmjet rregulloreve që drejtojnë politikën mbrojtëse mjedisore dhe sociale të qeverisë dhe udhëzimeve të Bankës Botërore.
- Ofrimi i trajnimit në vendin e punës së stafit ARSh për të përgatitur dokumentet mbrojtëse mjedisore dhe sociale.

Ligjet e Republikës së Shqipërisë që drejtojnë blerjen e tokës janë analizuar dhe rezultojnë të jenë në një masë të madhe në përputhje me politikën e Bankës Botërore për pagesën e kompensimit për pasuritë e humbura. Mospërputhje të vogla të identifikuara në normën dhe kohën e pagesës së kompensimit do të adresohen nga aderimi me politikën e pagimit të kompensimit me kosto të plotë zëvendësimi të Bankës Botërore, para fillimit të punimeve civile, duke ofruar asistencë risistemimi dhe njohje të të gjitha grupeve të prekura, duke përfshirë qiramarrësit dhe pushtesit.

Politika Operacionale e Bankës Botërore OP 4.12 konstaton në paragrafin 2:

- a) zhvendosja jovullnetare duhet të shmanget kur është e mundur, ose të minimizohet, duke eksploruar të gjitha planet praktike alternative të projektit.
- b) Kur nuk është e mundur të shmanget zhvendosja, aktivitetet e risistemimit duhen konceptuar dhe ekzekutuar si programe të zhvillimit të qëndrueshëm, duke siguruar burime të mjaftueshme investimi për të siguruar që personat e zhvendosur nga projekti të përfitojnë nga projekti. Personat e zhvendosur duhet të konsultohen dhe të kenë mundësi të marrin pjesë në planifikimin dhe zbatimin e programeve të risistemimit.

- c) Personat e zhvendosur duhet të ndihmohen në përpjekjet e tyre për të përmirësuar jetesën dhe standardet e jetesës e tyre, ose të paktën për ti rivendosur ato, në terma realë, nivele të para-zhvendosjes apo në nivelet mbizotëruese para fillimit të zbatimit të projektit, cilado që të jetë më e lartë.

Kriteret pranuesmerise do të bazohen në tre kriteret e dhëna në PO 4.12:

- Personat që kanë të drejta formale ligjore për tokën (duke përfshirë të drejtat zakonore dhe tradicionale të njohura sipas ligjeve të vendit);
- Personat që nuk kanë të drejta ligjore formale mbi tokën në kohën kur fillon regjistrimi, por kane një pretendim për tokën apo asete të tilla - me kusht që pretendimet te till atë janë të njohura sipas ligjeve të vendit, ose bëhen të njohura nëpërmjet një procesi të identifikuar në planin e zhvendosjes ;
- Ata që nuk kanë të drejta apo pretendime te njohura ligjore në vendin që ata kane zënë.

Matrica e pranuesmerise e cila përcakton masën për pagesën e të gjitha humbjeve ose ndikimet është përfshirë. Matrica e pranuesmerise liston llojin e humbjes, kriteret për dhenien e se drejtes dhe përcakton të drejtën. Studimet specifike socio-ekonomike do të kryhen në lidhje me përgatitjen e planeve të veprimit të zhvendosjes për çdo zonë të nën-projektit. Këto do të konfirmojnë tokat dhe strukturat për t'u prekur dhe për të identifikuar të gjithë personat e prekur nga projekti dhe ndikimet e shkaktuara nga zhvendosja e detyruar që rezultojne nga zbatimi i projektit të propozuar.

Masat organizative dhe procedurat për dhënien e të drejtës gjithashtu janë detajuar si më poshtë:

- Përfshirja e agjencive të sektorit publik
- Njoftimi i bartësve të burimeve të tokës
- Dokumentimi i Prones dhe Pasurive
- Marrëveshja mbi kompensimin dhe Përgatitjen e fondeve
- Pagesat e kompensimit

Pjesët e tjera të diskutuara janë mekanizmat e ankesave te demshperblimit dhe marreveshjet monitoruese.

2 INFORMACIONI BAZE

2.1 Historiku

Ashtu si në shumë vende të tjera të Evropës Lindore, ndërtimi dhe mirëmbajtja e rrugëve në Shqipëri ka vuajtur nga investimet gjatë disa dekadave të kaluara. Kjo ka rezultuar në përkeqësimin e rrugëve ekzistuese, nëpërmjet mungesës së mirëmbajtjes që atëherë ka ka ardhur si pasoje mungeses se reagimit ndaj rritjes së volumeve të trafikut gjeneruar gjatë viteve të fundit. Në vitet e fundit një numër i rrugëve janë rehabilituar dhe rrugët tjera janë aktualisht në proces të rehabilitimit ose të përmirësimit. Krijimi i sistemeve te dhe standardeve te permiresuara të mirëmbajtjes është e rëndësishme në mënyrë që të sigurohet se këto përmirësime të rrjetit janë të qëndrueshme.

Gjatësia e përgjithshme e rrjetit rrugor në Shqipëri arrin një total prej 15,000 km. Rrjeti përfshin rreth 3,700 km rrugë nacionale që administrohen nga Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës (MTI) përmes Autoritetit Rrugor Shqiptar (ARRSh). Rrjeti sekondar dhe lokal i rrugëve përbëhet nga: (i) rreth 4,400 km

të rrugëve të qarkut, të cilat sigurojnë ndërlidhje rurale me rëndësi të rrethit dhe mirëmbahen nga departamentet e rrugëve të qarkut brenda 12 Autoriteteve Rajonale Rrugore (qarkut); (ii) rreth 4,980 km rrugë komunale, duke përfshirë edhe rrugët private të qasjes, të cilat sigurojnë ndërlidhje rurale me rëndësi komunale dhe mirëmbahen nga departamentet e rrugëve; dhe (iii) rreth 2.500 km rrugë urbane apo bashkiake, të cilat administrohen dhe mirëmbahen nga departamentet e rrugëve komunale.

Qeveria e Shqipërisë ka ndërmarrë masa për të rritur efikasitetin dhe efektivitetin me të cilën është kryer menaxhimi dhe mirëmbajtja e rrjetit rrugor të vendit. Ky është motivuar nga njohja që rrjeti rrugor shqiptar është pasuria më e madhe e vendit dhe se një sistem më pak-se-optimale për menaxhimin dhe mirëmbajtjen e kësaj pasurie në përgjithësi do të rezultojë në humbje të mëdha për ekonominë kombëtare. Kjo ndodh jo vetëm në formën e përkeqësimit rrugor dhe në uljen e vlerës së aseteve rrugore, por edhe në formën e rritjes së kostove të operimit të automjeteve të cilat duhet të mbulohen nga përdoruesit e rrugës dhe për këtë arsye zvogëlon konkurrueshmërinë e përgjithshme të ekonomisë kombëtare në një ekonomi gjithnjë e më globale.

Qeveria e Shqipërisë (QSH), gjatë vitit 2009 filloi katër paketa (pilot) për kontrata me baze prodhimi dhe performance rrugore duke mbuluar 245 kilometra të rrjetit rrugor kombëtar. Ata kanë përfunduar në nëntor 2012. Në vazhdim të kësaj strategjie, Qeveria e Shqipërisë nëpërmjet ARSh-s, ka propozuar zbatimin e KRPP për kontraktimin e mirëmbajtjes, bazuar në zonë me të gjerë, në të gjitha rrugët nacionale gjate gjithë Shqipërisë. Ajo ka propozuar aktualisht qe pesë vitet e para të kësaj strategjie të mirëmbajtjes do të financohen nga Banka Botërore, Qeveria Shqiptare dhe partnerët e tjerë donatore, në kuadrin e një projekti të ri që do të quhet Projekti i Sigurisë dhe Mirëmbajtjes Rrugore në baze të rezultateve (PPMPSR).

Aktualisht ARSh ka kontraktuar aktivitete të mirëmbajtjes në të gjithë rrjetin rrugor kombëtar, dhe këto do të përfundojnë në vitin 2015. ARSh duhet të sigurojë që kontratat e reja të mirëmbajtjes, që do të zbatohen nën PPMPSR, do të jenë të gatshme të fillojnë më 1 korrik 2015 dhe do të mbulojnë të gjithë rrjetin kombëtar rrugor.

Qeveria e Shqipërisë ka siguruar një grant nga ECAPDEV për të mbështetur përgatitjen e PPMPSR. Përgatitja shëndoshë e PPMPSR do të kontribuojë në përdorimin më efektiv të fondeve të kufizuara të qeverisë në përmirësimin e mirëmbajtjes së rrugëve.

2.2 Peshkrimi i Projektit

QSH synon të ofrojë aktivitete të planifikimit dhe përgatitjes të nevojshme për **(a)** të marrë fonde nga donatorët për zbatimin e PPMPSR dhe **(b)** për të përgatitur dokumentacionin e nevojshëm për të lejuar zbatimin e projektit të fillojë menjëherë pas miratimit të pranuar për financim nga donatorët.

Komponentët e projektit do të jenë si më poshtë:

Komponenti 1

- Vlerësimi i inventarit ekzistues rrjetit rrugor kombëtar në mënyrë që të zhvillojnë masat optimale për kontraktimin e aktiviteteve të mirëmbajtjes me bazë performance të të gjitha rrugëve nacionale. Planifikimi për mënyrën në të cilën kontratat e mirëmbajtjes do të specifikohen (dmth zona apo korridori që do të përfshihen në çdo kontratë), do të bazohet në kushtet aktuale fizike (qasja, vendndodhja, kushtet), kriterin socio-ekonomik dhe shpërndarja e ekuilibruar gjeografike. Ky komponent do të përfshijë mbështetjen e kapaciteteve të ARSh në

planifikimin dhe caktimin e prioriteteve dhe në zgjerimin e mirëmbajtjes bazuar në performancë kontraktimit.

- Përgatitja e dokumenteve të tenderit (BD) për të gjitha kontratat. BD do të përfshijë rekomandimet e një auditimi të pavarur të sigurisë rrugore (shih Komponentin 2).

Komponenti 2

- Prezantimi i Praktikave të Auditimit të Sigurisë Rrugore, si pjesë e operacionalizimit planeve të Veprimit të sigurisë rrugore, duke përfshirë kryerjen e auditimeve të pavarura të sigurisë rrugore si dhe inkorporimin e përmirësimeve dhe standardeve të sigurisë rrugore në dokumentet e tenderit;
- Identifikimi dhe vlerësimi i nevojshëm i kërkesave për ndërtimin e kapaciteteve për të rritur operacionalizimin e Sigurisë Rrugore brenda ARSH dhe Sekretariatit të Këshillit të Sigurisë Inter ministror Rrugor, si dhe përgatitjen e një TeR për ndihmë Asistence Teknike (AT), për të adresuar kërkesat e identifikuar.

Komponenti 3

- Rishikimi i kërkesave të politikave të Bankës Botërore mbi masat mbrojtëse mjedisore dhe sociale, si dhe përgatitja e dokumenteve mbrojtëse Mjedisore dhe sociale për PPMPSRr, duke përfshirë: Kornizën e Menaxhimit të Mjedisit (KMM), Planet e Menaxhimit Mjedisor (PMM), Korniza e Politikës së Zhvendosjes (KPR), si edhe Planet e Veprimit të zhvendosjes për PPMPSRr (nese jane te zbatueshme).
- Rishikimi dhe identifikimi i mangësive/mospërputhjeve ndërmjet rregulloret që drejtojnë politikat mbrojtëse mjedisore dhe sociale të qeverisë dhe udhëzimeve të Bankës Botërore.
- Ofrimi i trajnimit në vendin e punës së stafit ARrSh për të përgatitur dokumentet mbrojtëse mjedisore dhe sociale.

Komponenti 4

- Përcaktimi i Objektivave të Propozuara të Zhvillimit të Projektit (OPZH) për RRMSP, lëvrimin e treguesve perkates (LTPs) që lidhen me zbatimin e riparimit/mirëmbajtjes së rrugëve, Kornizën e Rezultateve, si edhe përcaktimin e vlerave bazë dhe objektivave vjetore;
- Përgatitja e manualit të operacionit të projektit PPMPSRr.

Dokumentat e Masave Mbrojtëse Mjedisore

Në bazë të politikave të Bankës Botërore Projekti është klasifikuar në kategorinë B, dhe si i tillë kërkon një Kornizë për Menaxhimin Mjedisor me Planet e Menaxhimit Mjedisor (PMM) dhe shembuj për të pakten 2 lloje aktivitete që parashikohen në bazë të mirëmbajtjes së rrugëve në këtë fazë. KMM do të përfshijë masa parandaluese për Mbrojtjen e Trashëgimisë Kulturore dhe për aktivitetet në afërsi ose brenda Habitave Natyrore të veçanta apo ndonjë nga zonat e mbrojtura. Shtrirja dhe përmbajtja e VNM është dhënë në Shtojcën 1 të TeR.

Dokumentat e Masave Mbrojtëse Sociale

Konsulenti do të përgatisë Blerjen e Tokës dhe Kornizën e Politikave për Zhvendosje (BTKPZH). BTKPZH duhet të reflektojë kërkesat rregullatore të Shqipërisë, si dhe Politikat Mbrojtëse Sociale dhe Procedurat

e Politikave Operacionale të Bankës Botërore mbi Zhvendosja Jovullnetare OP 4.12. Shtrirja dhe përmbajtja e LARPF është dhënë në Shtojcën 2 të TeR.

3 NDIKIMET, BLERJA E TOKES DHE PARIMET E RIVENDOSJES

Politika Operacionale e Bankës Botërore për Zhvendosjen Jovullnetare (PO 4.12) kërkon që ndikimet shoqërore të të gjitha projekteve të mbështetura prej saj duhet të zbuten në bazë të politikave operacionale në të cilën përcaktohen parimet dhe metodat e planifikimit për masat zbutëse. Kjo vlen sa herë që prona do të duhet të merret, apo përdorimi i saj të modifikohet për një projekt. Blerja ose ndryshimi rezulton në humbjen e të ardhurave, vendbanimit apo qasjes ndaj burimeve, të perhershme ose të perkohshme, pavaresisht nëse posedimi është i ligjshëm apo i paligjshëm. Kështu që blerja e tokës apo zhvendosja e PNP - PAP në zonën e projektit, do të kryhet në përputhje me ligjet e Shqipërisë duke marrë parasysh Kornizën e Politikave të zhvendosjes jovullnetare të Bankës Botërore. Sa herë që nuk do të ketë pajtim ndërmjet Politikave Operacionale të Bankës Botërore dhe Ligjeve shqiptare, do të zbatohen Politikat Operative të Bankës.

3.1 Llojet e mundshme dhe shtrirja e ndikimeve

Bazuar në natyrën e nën-projekteve të parapara në kuadër të zhvillimit të projektit, mund të ndodhë që aktivitetet e nënprojekteve do të çojë në blerjen e tokës, kufizimit ose humbjen e aksesit ndaj asetëve dhe resurseve ekonomike, se fundmi duke çuar në zoterimin e tokës dhe kompensim. Aktualisht, pjesët që do të rehabilitohet nuk janë të njohura, kështu KPZH-ja është e përgatitur për të drejtuar zhvendosjen dhe blerjen e tokës në të gjithë hapësirën e projektit. RPZH-ja do të përgatitet gjatë zbatimit të projektit, kur të përcaktohen punimet. Është paraparë që vetëm një numër i vogël i njerëzve dhe zonës do të ndikohet nga aktivitetet e nënprojekteve. Kur kjo ndodh, do të zbatohen dispozitat përkatëse në ligjet shqiptare dhe Politikat Operacionale të Bankës Botërore (OP) 4.12 për Zhvendosjen Jovullnetare. Duhet përmendur se për momentin është duke u planifikuar vetëm financimi i punimeve të rehabilitimit dhe mirëmbajtjes. Ndikimet e tjera të mundshme do të jenë ndikime të perkohshme gjatë punimeve për rehabilitimin dhe mirëmbajtjen e rrugëve. Keto ndikime do të jenë të kufizuara në kohë dhe madhësi.

Një ndikim i tretë i mundshëm mund të jetë zhvendosja e kioskave ose stendave të shitjes për shkak të punimeve të rehabilitimit dhe mirëmbajtjes së rrugëve. Duke pasur parasysh se punimet e rehabilitimit dhe mirëmbajtjes janë të vendosura në zona urbane/rurale ka një mundësi që mund të shkaktojë nevojën për zhvendosjen e këtyre tipologjive të bizneseve të vogla. Zhvendosja e kioskave apo stendave mund të jetë i një natyre të përhershme ose të perkohshme. Kështu, ndikimet e mundshme nga ky projekt mund të jenë:

- (i) marrja e përhershme e tokës e vendbanimeve urbane / rurale, me madhësi të ndryshme,
- (ii) ndikimet e perkohshme të tokës me madhësi të kufizuar (duke pasur parasysh vetëm punimet e rehabilitimit dhe mirëmbajtjes),
- (iii) zhvendosja e kioska ose stendave.

3.2 Parimet baze te Programit te rivendosjes

KPR kërkon të sigurojë që personat e prekur duhet të konsultohen, të marrin pjesë në procesin e planifikimit dhe të kompensohen në mënyrë adekuate deri në atë masë që korrespondon të paktën me kohën e tyre të para-ndikimit. Në rastin e ndikimeve të jetesës, ai duhet të sigurohet që të ardhurat janë restauruar dhe se procesi është i drejtë dhe transparent.

Konsultimi dhe pjesëmarrja e personave te ndikuar

Të drejtat dhe interesat e PNP duhet të dëgjohen dhe të konsiderohen në zonen specifike te Planeve te Aksionit për Zhvendosje (PAZH) ose Planet e Blerjes se Tokes (PBT). Pjesëmarrja dhe konsultimi i PNP është thelbësor për një kompensim transparent dhe efektiv dhe zbutjen e ndikimeve negative. KPR kërkon të sigurojë që personat e prekur, komunitetet dhe autoritetet lokale (ne varesi teshkalles se ndikimit), janë rregullisht dhe të vërtetë të informuar dhe konsultuar në mënyrë kuptimplotë; duhet të nxiten dhe të ndihmohen për të marrë pjesë në planifikimin e kompensimit dhe procesin e implementimit; dhe te kompensohen në mënyrë adekuate deri në masën ku të ardhurat e tyre janë restauruar (në rast të humbjes së jetesës).

Minimizimi i rivendosjes

Agjencia zbatuese (ARSH), do të përpiqet të sigurojë që hartimi i projektit do të shmangë ose minimizojë përvetësimin e tokave dhe zhvendosjen fizike të familjeve apo bizneseve.

Te sigurojnë dhe garantojnë sigurimin ne kohë të ndonjë kompensimi të nevojshëm para fillimit të punimeve civile

Kjo do të bëhet në përputhje me politikat dhe udhëzimet e Bankës Boterore, për njerëzit, tokat e të cilëve do të preken nga aktivitetet e projektit.

Opsionet e negociimit te kompensimit

Një konsensus duhet të arrihet me njerëzit të cilët do të ndikohen, kështu që duhet të bëhet një kompensim i drejtë dhe i barabartë për humbjen e aktiveve dhe kompensimet te paguhen sipas normave mbizotëruese tregtare te zonave lokale ose kostot zëvendësuese, cilado është më e lartë.

Personave që dalin te prekur nga projekti duhet t'i jepet prioritet në punësim.

Krijimi i të dhënave bazë te ndikimit

Aktivitetet e mëposhtme kanë për qëllim identifikimin e pronës se prekur:

- **Një Inventar i aseteve dhe tokave të prekura**, përdorimi dhe madhësia e saj, të nevojshme për të ndihmuar përcaktimin ne nivelet e të drejta dhe të arsyeshme për kompensim ose masa të tjera lehtësuese të miratuara nga ana e personit të prekur (a).
- **Regjistrimi (census)/ statusi socio-ekonomik** i personave të prekur.
- **Krijimi i të dhënave-bazë** e cila do të: lehtësojë zbatimin, të mundësojë monitorimin dhe menaxhimin adaptiv dhe të sigurojë të dhëna të mjaftueshme për të kryer një vlerësim përfundimtar me qëllim të arritjes së mbylljes së ndonjë çështje të pazgjidhur.

Grupet e cënueshme sociale

Këto janë grupe që përfshijnë ato me pasuri minimale, analfabet, dhe moshës. Këto janë shpesh fizikisht më të dobët dhe zakonisht kanë nevojë për ndihmë të veçantë në fazën e zhvendosjes / shqetësuese. Në veçanti, familjet me kryefamiljare femra mund të jenë në disavantazh në krahasim me familjet më të fuqishme.

Një procedurë e pavarur ankimi

Një ekip i pavarur i përbërë nga administrata lokale, zyrtarë të qeverisë qendrore, zyrtarët lokalë, dhe OJQ-të do të luajnë një rol kyç në krijimin e një mekanizmi të ankesave të nevojshme për të zgjidhur problemet dhe për të menaxhuar çështjet e paparashikuara, të cilat mund të lindin gjatë zbatimit. Ajo do të organizohet në një mënyrë të tillë që të jenë të arritshme për të gjithë, me kujdes të veçantë për gjendjen e grupeve të cënueshme.

Rreziqe Potenciale të mbrojtjes sociale dhe Masat Zbutëse

- Agjencia zbatuese (ARSh), përmes departamentit juridik dhe Ministrisë së Transportit dhe Infrastrukturës (MTI), duhet të verifikojë në kohën e zbatimit të projektit, në qoftë se ndonjë prej banorëve ka pretendime pronësie mbi pronën në rast se kjo është një tokë publike. Nëse dikush ka pretendime të tilla pronësore, Ministria duhet ti ndihmojnë ata për të marrë titujt e pronësisë dhe ti kompensojë ata për pronën e shpronësuar.
- Të përfshijë një fond shtesë rezervë shpronësimi, për çdo pretendim të papritur për kompensimin e tokës nga PNP, i cili mund të kërkojë kompensim shtesë dhe mund të fitojë rastin në Gjykatë.
- Faza e para-shpalljes rekomandohet në rastet kur PNP nuk janë identifikuar sepse ata mund të mos banojnë më në zonat e shpronësuar (migruar në një rajon tjetër të vendit, ose emigruan jashtë vendit). Njoftimi duhet të bëhet nga Agjencia zbatuese (ARSH), përmes publikimit të emrit PNP në nivel Zone-projekti, dhe të paktën në dy gazeta me shpërndarje mbarëkombëtare dhe vendore për një periudhë një muajore (çdo të dielë).

Procedura Operacionale e Bankës Botërore për zhvendosjen e detyruar

Politika operacionale e Bankës Botërore 4.12 për zhvendosjen e detyruar kërkon që rivendosja e pavullnetshme duhet të shmanget kur është e mundur, ose të minimizohet, duke eksploruar të gjitha planet praktike alternative të projektit. Aty ku nuk është e mundur për të shmangur zhvendosjen, aktivitetet e risistemimit duhen konceptuar dhe ekzekutuar si programe të zhvillimit të qëndrueshëm, duke siguruar burime të mjaftueshme investimi për të mundësuar personat e zhvendosur (nëse ka) nga projekti për të marrë nga përfitimet e projektit. Personat e prekur duhet të konsultohen dhe duhet të kenë mundësi të marrin pjesë në planifikimin dhe zbatimin e programeve të risistemimit / kompensimit. Ata gjithashtu duhet të ndihmohen në përpjekjet e tyre për të përmirësuar jetesën dhe standardet e jetesës, ose të paktën për ti rivendosur ato, në terma reale.

Aty ku ndodh zhvendosja apo humbja e strehimit, politika kërkon që masat për të ndihmuar personat e zhvendosur duhet të zbatohen në përputhje me planin e zhvendosjes dhe kompensimit të veprimit (matricës së pranueshmërisë).

Metodologjia e ndjekur është e bazuar në legjislacionin kombëtar dhe në praktikat më të mira ndërkombëtare.

- i. Së pari, **personat e prekur nga projekti duhet të jenë të informuar** në lidhje me zbatimin e projektit dhe ndikimet, në mënyrë që, duke pasur reagime nga ana e tyre, të zgjedhin alternativën më të mirë për të minimizuar efektin negativ të projektit. Së dyti, autoriteti në favor të së cilës do

të bëhet shpronësimi, do të negociojë me njerëz të prekur për një marrëveshje mbi eksproprijimin. Nëse palet e prekura nuk pajtohen me kushtet e propozuara, do të aktivizohet procesi i shpronësimit të njëanshem, pasi janë vlerësuar të gjitha planet alternative të projektit për të shmangur ndikimin.

- ii. **Shpronësimet e përhershme e tokës:** Shpronësimet e përhershme për punime me interes publik behen kur pronari ka qene krejtësisht i privuar nga toka dhe perdorimi i saj. Çmimet e shpronësimeve të përhershme për rajone të veçanta janë përcaktuar me një hartë të miratuar me vendim të Këshillit të Ministrave. Vlerat e tokës duhet të kenë çmimet aktuale të tregut; Agjentët e pasurive të patundshme duhet të konsultohen mbi çmimet aktuale të tokës në këtë zonë, këto çmime duhet të jenë shumat aktuale të paguara, jo shumat ereduktuar te përdorura për të ulur taksat mbi shitjet e tokës. Është thelbësore që vlerat janë vendosur në mënyrë objektive; Përdorimi i hartës zonale mund të bëhet vetëm nëse vlerat korrespondojnë me vlerat e tanishme aktuale për shitjen e tokës.
- iii. **Shpronësimet e përkohshme:** Shpronësimet e përkohshme kërkohen për përdorim të përkohshëm të tokës gjatë ndërtimit (rrugëve hyrëse apo zonat depo). Çmimet e shpronësimit i paguhen pronarit në baza mujore për sa kohë që toka është e zënë. Çmimi varion nga lloji i funksionalitetit të tokës. Referencat e çmimeve mund të merret nga Drejtoria e Bujqësisë e Qarkut, ku është i vendosur projekti. Megjithatë shuma për kompensim mujor do të përcaktohet nga një vlerësues i pavarur. Toka / Parcela pas punimeve do të rikthehet në gjendjen e para-projektit.
- iv. **Sigurimi i masave të ristemimit për personat e prekur pa të drejtat e pronësisë të njohura (banorët e paligjshëm)** sipas PO 4.12, kërkon që personat e prekur pa të drejtat e njohura për kompensim ("jo pronarët e tokës", p.sh. qiramarrësit dhe përdoruesit e paligjshme e tokës ose Pushtuesit) duhet të pajisen me ndihmën për të caktuar aspekte, të tilla si kompensimit në të holla për humbjen e strukturave të përhershme, pemë dhe kulturat që i përkasin atyre personalisht, por jo për kompensim të tokës.
- v. **Dëmshperblimet:** Përveç shpronësimit tepërkohshëm, kompensimi i jepet pronarit të tokës për dëmet e shkaktuara gjatë aktivitetëve të ndërtimit. Çmimet e referencës mund të merren nga institucioni përkatës i rajonit.

4 KUADRI LIGJOR

Në nenin 41/4 të Kushtetutës së Shqipërisë është parashikuar: "Shpronësimet ose ato kufizime të së drejtës së pronës që barazohen me shpronësimin, lejohen vetëm përkundrejt një shpërblimi të drejtë"

Për më tepër, në Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut, është e dhënë në Art. 1 "E drejta e pronës", të Protokollit 1: "Çdo person fizik ose juridik ka të drejtën e gëzimit paqësor të pasurisë e tij. Askush nuk mund të privohet nga prona e tij përveç se në interes publik dhe në kushtet e parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare ..."

Në këtë frymë, është në pushtet Ligji nr. 8561, datë 22. 12. 1999 "Për shpronësimet dhe marrjen e përkohshme të pasurisë pronë private për interes publik". Ligji i përmendur siguron të gjithë procedurën

se si fillon një procedurë shpronësimit, për cilën arsye, nga cili subjekt dhe e drejta e pronarëve për të kontestuar vlerësimin e pronës të bëre në mënyrë të njëanshme nga institucionet shtetërore.

Në çdo rast, një marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar me ligj ka epërsi mbi aplikimin e përballur me ligjin lokal (Art. 116 i Kushtetutës së Shqipërisë). Për më tepër, në qoftë se një ligj krijon një përplasje me një marrëveshje ndërkombëtare e ratifikuar me ligj, do të zbatohet marrëveshja ndërkombëtare. Ky parim është një garanci se marrëveshja ndërkombëtare ndërmjet Qeverisë Shqiptare dhe BB për kredi do të aplikohet në prioritet në krahasim me legjislacionin në fuqi, sidomos përpara ligjit në fjalë "Për shpronësimet dhe marrjen e përkohshme të pronës private për Interes Publik".

Më poshtë janë renditur disa prej parimeve të parashikuara nga ligji "Për shpronësimet dhe marrjen e përkohshme të pasurisë/ pronë private për interes publik":

- Synimet e Projektit janë me interes publik, pasi është **një investim në sektorin e rrugëve** (Neni 8 / c i Ligjit të parapërmendur);
- Subjekti përfitues në procesin e shpronësimit do të jetë i **Pronësisë Private, Komuna perkatese dhe gjithashtu ministritë perkatese** (Neni 9 i Ligjit);
- **Institucioni i interesuar, ARrSh** në këtë rast, duhet të paraqesë kërkesën me një listë të dokumenteve të nevojshme në Ministrinë e linjës, që është Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës (me strukturën e qeverisë aktuale), (Art. 10 dhe 11, i ligjit);
- Ministria e linjës duhet të ndjekë procedurën ligjore, për publikimin e kërkesës për shpronësim, për të mbledhur ankesat e pronarëve të prekur dhe përgatitjen e draftit të aktit nën ligjor të Këshillit të Ministrave;
- Procedura do të konsiderohet e përfunduar kur pronarët miratojnë transaksionin e pronës në favor të Shtetit nëpërmjet një deklarate;
- Vendimi për shpronësimin (për pronarët që nuk pajtohen me shpronësimin), do të miratohet nga Këshilli i Ministrave, hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare;
- Pronarët e prekur kanë të drejtën e ankimit në Gjykatë për kompensim; në qoftë se ata nuk e ndjekin këtë procedurë, vendimi i Këshillit të Ministrave do të jetë një titull ekzekutiv.

Pothuajse e njëjta procedurë "mutatis mutandis", duhet të ndiqen për institucionet e tjera:

1. në zhvlerësimin e pasurisë; (Neni 18, i ligjit "Për shpronësimet dhe marrjen në përdorim të përkohshëm të pasurisë pronë private për interes publik")
2. mbi marrjen në posedim të përkohshëm të pronës; (Art. 27- 37 të ligjit "Për shpronësimet dhe marrjen në përdorim të përkohshëm të pasurisë pronë private për interes publik")

Zhvlerësimi i pasurisë: Gjatë ndërtimit për interes publik, mund të ndodhë që disa prona nuk do të jetë e nevojshme për tu marrë nga pronari, por në të njëjtën kohë pronari nuk do të jetë në gjendje të gëzojë pronën si më parë dhe kështu ai ka drejtën për t'u kompensuar për zhvlerësimin e pronës së tij. Ky institucion nuk zbatohet aq shpesh në praktikë, por ajo është e paraparë me ligj, nëse pronarët janë të prekur në këtë mënyrë gjatë zbatimit të projektit.

Marrja e e pronës për posedim të përkohshëm: Gjatë punimeve të ndërtimit mund të ndodhë që prona të caktuara janë të nevojshme për tu marrë në posedim për përdorim të përkohshëm. Kërkesa për të marrë në posedim të përkohshëm një pronë duhet të adresohet në Ministrinë e linjës, duke përshkruar pronën, arsyen, termin dhe kompensimin për pronarin. Pronari ka të drejtë të ngrejë një ankesë në gjykatë kundër vendimit të tillë.

4.1 Kriteret ligjore ne Vleresimin e Pasurise

VKM nr 138, datë 2000/03/23 siguron kriteret ligjore për vlerësimin e pronave të prekura nga shpronësimi.

- **Toka:** vlerësimi i tokës së shpronësuar do të përcaktohet për tokat urbane, tokat brenda linjës së verdhë të qytetit dhe pronat e komunave sipas çmimeve të miratuara nga Këshilli i Ministrave që rrjedhin nga Ligji Nr 9235, datë 29.7.2004 "Për kthimin dhe kompensimin i pronave private".
- **Pronat e banimit:** Vlera e kompensimit të shpronësimit të pronave banesore konsiderohet mesatarja e çmimit të shitjes në përputhje me të dhënat e Zyrës së Regjistrimit të Pasurisë së Patundshme (ZRPP).
- **Pronat industriale dhe bujqësore:** Vlera e kompensimit të shpronësimit për pronat industriale dhe bujqësore konsiderohet mesatarja e çmimit të shitjes në përputhje me të dhënat e Ministrisë së Transportit dhe Infrastrukturës, ose Ministrisë së Bujqësisë. Zhvlerësimi i pasurisë duhet të zbritet nga çmimi.
- **Toka bujqësore, zonat pyjore, etj:** Llogaritja e vlerës se tokave bujqësore, zonave pyjore dhe kullotave përcaktohet nga çmimet e miratuara nga Këshilli i Ministrave plotësuese të ligjit nr 9235, datë 29.7.2004 "Për kthimin dhe kompensimin i pronave private". Në rastet kur nuk ka çmime të miratuar për rajone të caktuara, vlerësimi për tokat bujqësore, zonat pyjore, livadhet dhe kullotat përcaktohet nga mesatarja e çmimit të shitjes në dispozicion të ZRPP, ose mund të vlerësohet nga vlerësuesit e licencuar.
- **Pemët frutore:** Për pemët frutore vlera e parashikuar është llogaritur duke marrë parasysh kostot e investimeve dhe shpenzimeve. Kjo vlerë është llogaritur për njësi (numri i pemëve frutore) ose njësi për sipërfaqen e tokës (m² i vreshtit, fidanishte, etj). Investimi i pranishëm në tokë, shpenzimet totale dhe faktorë të ndryshëm të amortizimit janë paraparë me direktivat e veçanta të Ministrisë së Bujqësisë.
- **Kulturat:** Per te lashtat vlera e parashikuar është llogaritur në bazë të prodhimit të prititur dhe të çmimeve njësi të tregut.
- **Ndërtimet ilegale:** Për investime në rrugët lokale dhe rurale, pronarët e pronave, të cilët nuk janë të regjistruar në ZRPP (pa titull), gjithashtu do të shpronësohen. Subjekti i cili fillon shpronësimin ka të drejtë për të përfunduar procedurën kur: pronarët e pronës kanë filluar një proces administrativ në Agjencinë për Legalizimin dhe Integrimin e Pronave Informale (ALUIZNI), në bazë të Ligjit Nr. 9482, datë 3.4.2006 "Për legalizimin, urbanizimin dhe integrimin e pronave informale", në rast se ndërtesa ilegale (apo punët shtesë mbi ndërtesat ekzistuese) janë deklaruar më parë dhe kanë qenë të kualifikuar më vonë për marrjen e lejes së legalizimit nga ALUIZNI, në bazë të kriterëve të vendosur në VKM No.438, datë 2006/06/28 "për kriteret, procedurat dhe dokumentacionin e kërkuar që të përcaktojë legalizimin e pronave informale"; në rast se pronarët e pronës janë në procesin e marrjes së një leje për legalizim.

5 REHABILITIMI EKONOMIK

Projektet kryesore të inconviencës në shoqëri brenda të cilës është vendosur projekti kërkon rehabilitimin e pershtatshëm ekonomik të personave të prekur me verifikimin e duhur të të drejtave. Propozuesi i projektit i detyrohet personave të prekur për humbjen e aseteve fizike, burimin e të ardhurave dhe të ardhurat që rezultojnë nga zhvendosja ekonomike apo zhvendosja fizike nëse humbjet janë të përkohshme ose të përhershme. Propozuesi i Projektit do të krijojë metoda transparente për vlerësimin e të gjitha aseteve të prekura nga projekti, siç kërkohet sipas ligjeve shqiptare dhe Politikave Operative 4.12 të Bankës Botërore. Këto metoda përfshijnë konsultimin me individë të prekur së bashku me përfaqësuesit, për të vlerësuar përshtatshmërinë dhe pranueshmërinë e kompensimit të propozuar për të siguruar rehabilitimin ekonomik të të gjithë personave të prekur. Rehabilitimi ekonomik do të jetë pjesë e alternativave të kompensimit nëse është prekur jetesa e PNjN, përveç pasurisë.

6 IDENTIFIKIMI DHE KLASIFIKIMI I GRUPEVE TE POPULLSISE SE PREKUR

Identifikimi i target-grupit të prekur do të bëhet për herë të parë mbi bazën e kritereve të caktuara, nëse target-grupi (HH, bizneset etj) janë banues në zonat e projektit apo jo-rezident, në mënyrë që të mos preket direkt nga zbatimi i projektit. Pastaj, do të ketë një identifikim të kategorive të ndryshme të njerëzve të prekur nga projekti, si një bazë për **(i) krijimin e kushteve të pranueshmërisë së tyre për mbështetje, dhe (ii) duke përcaktuar më mirë kushtet e ndihmës**. Më poshtë është dhënë një listë e tipologjive të grupeve të prekura.

Tab 1. Tipologjite e grupeve te prekur nga Projekti

Nr.	Tipologjia e personave të prekur	Perkufizimi
1	Pronarët e pronës private:	Janë ata që kanë titullin ligjor të tokës, strukturën dhe pasuritë e tjera
2	Rezidentë të paligjshëm (squatters):	Janë ata që kanë pushtuar ilegalisht (vendbanimet joformale) tokat e bashkisë / komunës për banim, biznes dhe apo qëllime të tjera.
3	Pengese	Pengese janë persona të cilët e kanë zgjeruar ndërtimin e tyre, tokat bujqësore, lokalet afariste apo vendet e punës në tokat e bashkisë / komunës.
4	Qiramarrës	Qiramarrësit janë ata persona që kanë marrëveshje të qiramarrjes, me shkrim ose të pashkruara, me një pronar privat të pronës me tituj të qartë të pronësisë, për të zënë një strukturë ose tokë për qëndrim, biznes ose për qëllime të tjera.
5	Familjet e prekura nga projekti,	Janë përcaktuar për të përfshirë çdo person të rritur të zhvendosur, bashkëshorti e tij / saj, fëmijët e mitur dhe personat të tjerë në varësi që zakonisht banojnë në një familje apo kanë humbur disa prej aseteve

6	Personat e prekur nga Projekti	Janë persona të cilët kanë interesa ekonomike apo vendbanim brenda korridorit të ndikimit të projektit dhe që mund të ndikohen negativisht drejtpërdrejt nga projekti. Personat e prekur nga projektit përfshijnë ato të zhvendosur, ato që humbin struktura tregtare ose banimi në tërësi ose pjesërisht, ata që humbin tokën bujqësore ose Banesa në tërësi ose pjesërisht, dhe ata humbin burimet e të ardhurave si rezultat i veprimit të projektit.
7	Grupet e prekur nga Projekti	Grupe apo komunitete jashtë ndikimit të drejtpërdrejtë të RRMSP, që mund të preken nga projekti me një fokus në grupet më të cenueshme apo më të dobët të shoqërisë
8	HH që jetojnë mbi nivelin e varfërisë	Bazuar në skemat e asistencës sociale të fituara në Drejtorinë Rajonale të Sigurimeve Shoqërore.
9	Grupet e cenueshme:	Janë ato grupe të tilla si gratë-kryefamiljare, familjeve me aftësi të kufizuara / të paaftë dhe pa tokë, të cilët do të trajtohen rast për rast

7 PROCEDURA E SHPRONESIMIT

Tab 1. Përshkrimi i hapave të procedurës së shpronësimit sipas Legjislacionit Shqiptar

HAPAT	INSTITUCIONI	PERSHKRIMI	KOMENTE
HAPI I	Institucioni i interesuar, dmth ARA, dhe Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës (Moti)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kërkesa për shpronësim për interes publik; 	I përmbush kriteret e parashikuara me ligj, veçanërisht dokumentet e nevojshme që provojnë nevojat shpronësimit;
HAPI II	Moti	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Komisioni për shpronësim në Moti duhet të shqyrtojë kërkesën dhe dokumentet; ➤ Nëse kriteret ligjore janë përmbushur Moti fillon procedurat e shpronësimit; ➤ Nëse jo, kërkesa do të refuzohet; 	
HAPI III	Moti	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Marrëveshja me subjektet për shpronësim; ➤ Publikimi i njoftimit për shpronësim; ➤ Shqyrtoni sugjerimet dhe ankesat e personave të prekur nga procesi; ➤ Përgatitja e projekt-vendimit për Këshillin e Ministrave; 	E rëndësishme: vlerësimi i drejtë i pronave; Procedura duhet të ndiqet me kujdes dhe të respektuar të drejtën e personave të tretë për të parandaluar ankesën në Gjykatën; Shpronësimi do të bëhet për personat do të pranojë me vullnet të lirë që të kompensohet me kushtet e publikuara.
HAPI IV	Këshilli i Ministrave	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Miratimi i vendimit të shpronësimit për interes publik; ➤ ose ➤ hedh poshtë propozimin për Moti me sugjerimin për të shqyrtuar, në qoftë se ajo nuk është në përputhje me ligjin; 	
HAPI V	MoTI	<ul style="list-style-type: none"> ➤ të paguajë kompensim për personat e prekur nga shpronësimi, para se të fillojnë punimet civile; 	

8 MANGESITE MIDIS LIGJEVE LOKALE DHE POLITIKAVE TE BANKES BOTERORE (IFC)

KATEGORIA	LEGJISLACIONI KOMBETAR	POLITIKA E BANKES BOTERORE	REKOMANDIME PER MODERIMIN E MANGESIVE
<p>A. Humbja e tokës</p> <p>Familje, familjet</p>	Kompensimi me çmim të përcaktuar më parë për tokë urbane dhe tokë bujqësore	<p>Kompensimi me kosto të plotë zëvendësimi.</p> <p>Për tokën bujqësore para-projektit apo para-zhvendosjes, cilado që të jetë më elartë, vlera e tregut të tokës me potencialin e barabartë produktiv brenda të njëjtës zonë.</p> <p>Për tokë urbane, vlera para-zhvendosjes së tregut të tokës së madhësisë të barabartë dhe të përdorimit, me objekte të ngjashme dhe burime brenda të njëjtën zonë.</p> <p>Zëvendësimi Tokës me potencial ekuivalente produktive.</p>	<p>Kompensim të plotë me çmimet e tregut. Në rastet kur nuk ka treg të zhvilluar kompensimi do të përcaktohet me vlerën e zëvendësimit.</p> <p>Kompensimi cilado është më i lartë.</p>
Nuk mbajne titullin e pronarit por që janë në procesin e legalizimit	Kompensimi me çmim të përcaktuar më parë për tokë urbane dhe tokë bujqësore	<p>Kompensimi me kosto të plotë zëvendësimi.</p> <p>Asistencë për legalizimin e pronës do të sigurohet</p> <p>Për tokën bujqësore para-projektit apo zhvendosjes para, cilado që të jetë më e lartë, vlera e tregut të tokës me potencial të barabartë produktiv</p>	<p>Kompensim të plotë me çmimet e tregut. Në rastet kur nuk ka treg të zhvilluar kompensimi do të përcaktohet me vlerën e zëvendësimit.</p> <p>Kompensimi cilido është më i lartë. Asistencë për legalizimin e pronës do të sigurohet</p>

		<p>brenda të njëjtës zonë.</p> <p>Për tokë urbane, vlera para-zhvendosjes së tregut të tokës së madhësisë të barabartë dhe të përdorimit, me objekte të ngjashme dhe burime brenda të njëjtës zonë.</p> <p>Zëvendësimi Tokës i potencialit ekuivalent produktiv.</p>	
Nuk mban titull	Nuk jepet kompensim	Ndihma e Risistemimit në vend të kompensimit për tokën e zënë (tokë, para kesh, dhe pasuritë e tjera, punësim) që të paktën të rivendosin mjetet dhe standardet e tyre të jetesës në nivelet e para zhvendosjes.	<p>Ndihma për Zhvendosje për të rivendosur nivelin e jetesës para-zhvendosjes .</p> <p>Grupet e cenueshme mund të përfshijnë, por nuk kufizohen vetëm në: të varfër ose të pa tokë, gratë kryefamiljare, me aftësi të kufizuara dhe të moshuarit.</p> <p>Pengesat nuk do të ketë të drejtë për ndonjë kompensim për parcelen e tyre të tokës se paautorizuar / paligjshme, por për zgjerimet mbi tokë publike të prekur që do të kompensohen për material ndërtimor ose vlera e prodhimit (prodhimit bujqësor).</p> <p>Pengesat me humbje ekonomike kanë të drejtën e ndihmës për restaurimin jetesës.</p>
B. Humbje e shtëpive, Strukturave	Kompensimi në çmime të referuara nga Regjistri i Zyrës Real Estate apo manuali të Ministrisë së Financave.	<p>Kompensimi me kosto të plotë zëvendësimi.</p> <p>Për shtëpitë dhe strukturat kostoja e tregut e materialeve dhe punës për</p>	Kompensimi me vlerë zëvendësimi apo nivelit të tregut kompensimin cilado është më i lartë.

Familjet, pronarët e strukturës	Kompensimi për strukturën pa titull me kusht që të kanë aplikuar më parë për legalizim në Agjencinë Legalizimit;	të ndërtuar një strukturë e zëvendësimit të një cilësie të ngjashme ose më të mirë se sa të strukturës së prekur. Në qoftë se në zgjidhjen dhe vendbanimet fqinje nuk është i zhvilluar të tregut të pasurive të patundshme se kompensimi mund të përcaktohet me vlerën e tregut.	
C. Humbja e Pasurive Ekonomike Familjet	Kompensimi me metodën e kostos së vlerësimit të objektit.	Kompensimi me kosto të plotë zëvendësimi	Kompensimi me koston e zëvendësimit ose çmimet e tregut cilado është më e lartë.
D. Humbja e të ardhurave	Nuk ka dispozita	Masa për të ndihmuar njerëzit e prekur në përmirësimin e standardeve të tyre të mëparshme të jetesës, kapacitetin e fituar të ardhura, si dhe nivelet e prodhimit, ose të paktën rivendosjen e tyre	Ndihma për Rehabilitimin e nivelit të jetesës e humbur ose zvogëluar. Në rastin e familjeve pa tokë të cilët vuajnë humbje të pjesshme ose totale të jetesës, për të siguruar mundësitë për gjenerim të ardhurash dhe mekanizmat mbështetëse.
E. Humb i Burimeve të Komunitetit	Kompensimi nga Qeveria me vlerën e tregut.	Masat për të ndihmuar komunitetet për të rivendosur ose ri-zhvilluar burimet e humbura Komunitetit ndikuar.	Kompensimi për ri-vendosjen ose rindërtimin e burimeve të humbura të komunitetit të tilla si struktura fetare dhe kulturore, strukturat e ujitjes. Rivendos strukturat e prekura pjesërisht.
F. Konsultimet	Akti Vlerësimi të Ndikimit në Mjedis përmban disa aktivitete konsultative duhet të kryhen me popullsi ndikuar	Sistemet për konsultime gjithëpërfshirëse, dokumentacionin e plotë dhe mekanizmat e ankesave korrigjuar të jetë në vend	Konsultimet gjithëpërfshirëse me dokumentacionin e plotë dhe mekanizmave për korrigjimin e ankesave të jetë në vend.

9 MEKANIZMI INFORMAL I ANKIMIMIT KRAHAS SISTEMIT FORMAL LIGJOR TE ANKIMIMIT

Një mekanizëm joformal i ankesave do të themelohet për banorët në zonat ku do të zbatohen projekte në zona specifike. Ky mekanizëm do të jetë në dispozicion të personave të prekur nga nën-projekti për të qene në gjendje të adresojnë çështjet e tyre dhe për ti zgjidhur ato para se të përdorin sistemin formal të ankimimit ligjor. Pasi nën-projekti është finalizuar dhe gjurmët paraprake të projektit të vendit specifik janë përcaktuar, do të organizohet konsultimi publik me banorët fqinjë. Në këto takime, banorët dhe qytetarët e interesuar do të informohen edhe në lidhje me mekanizmin e ankesave. Mekanizmi i ankesave do të përfshijë institucionin e një komiteti me përfaqësues të Ministrisë së Transportit dhe Infrastrukturës, një person nga departamenti që do të jetë partner i lidhur me projektin, një person nga Agjencia zbatuese (ARSH), dhe një person i emëruar nga komuna ku ka vendbanimin. Komiteti do të lehtësojë procedurat në lidhje me çështjet e ngritura nga banorët me Agjencinë Implementuese, gjatë periudhës së punimeve. Nëpërmjet këtij mekanizmi, banorët do të jenë në gjendje të reagojnë ndaj çdo dëmi që ka ndodhur gjatë punimeve ose ndonjë çështje tjetër që mund të lindë gjatë punës. Në rast se projekti specifik i vendit ka ndikime që do të rezultojnë në humbjen e asetëve ose të zhvendosjes së bizneseve të vogla, atëherë detyra e komitetit do të jetë për të lehtësuar marrëdhëniet ndërmjet Agjencisë Zbatuese PAP dhe për të dalë me një shpërblimi të drejtë.

10 NJOHJA E KOMPENSIMIT DHE TE DREJTAT

Procesi i krijimit të Matrices se drejtë duhet të ndjeke procedurat e Bankës Botërore për kriteret e pranimit; të gjithë personat / familjet me ose pa titull ligjor në pronën e tyre kanë të drejtën e kompensimit.

Në vijim janë tre kategoritë e njerëzve që mund të preken nga procesi i blerjes së tokës:

- 1) Njerëzit të cilët kanë të drejta formale ligjore mbi tokën (duke përfshirë të drejtat zakonore dhe tradicionale të njohura sipas ligjeve kombëtare);
- 2) Njerëzit të cilët nuk kanë të drejta formale ligjore mbi tokën në kohën e regjistrimit, por që kanë një pretendim mbi tokën që është njohur ose të njohur sipas ligjeve kombëtare; ose
- 3) Njerëzit të cilët nuk kanë të drejtë të njohur ligjore apo pretendim në tokën që ata zënë.

Te drejtat e Kompensimit për kategori të ndryshme të personave dhe asetëve (pronave) janë përmbledhur në tabelën e mëposhtme.

Kategoria e PAP	Prona	Lloji i Projektit të prekura drejt ose prona ose humbje	Te drejtat	Procesi dhe kushtet specifike	Verejtje
Pronar (1)	Toke	Humbja e nje pjese së tokës dhe pjesa tjetër e parcelës është e perdorshme	Regjistrimi i parcelave të tokës në bazë të legjislacionit shqiptar, para shpronësimit, pa shpenzimet Kompensimi Cash për tokën e prekur në koston e zëvendësimit (ekuivalente me vlerën e tregut të pronës, e mjaftueshme për të zëvendësuar pasuritë e humbura dhe për të mbuluar kostot e transaksioneve), plus kostot e transaksionit dhe të gjitha taksat për regjistrimin e tokës.	Transferimi i të drejtës së pronës përmes procesit të shpronësimit.	Gjatë shpronësimit paraprak është e mundur që madhësia e parcelës mbeshtetese të jetë shumë e vogël, për pasojë pjesa e mbetur e parcelës është e perdorshme, por vlera është zvogëluar. Në këtë rast, agjencia përgjegjëse për kompensim duhet të përllorise vlerën e humbur.
Pronar		Humbja e nje pjese të tokës dhe pjesa tjetër të parcelës nuk është e përdorshme	Regjistrimi i parcelave të tokës në bazë të legjislacionit shqiptar, para shpronësimit, pa shpenzime Kompensimi Cash për të gjithë vendin e prekur me një kosto të zëvendësimit ose parcele tokë të një madhësie dhe karakteristika te ngjashme, me një status të sigurt te zotërimit	Transferimi i të drejtës së pronës nëpërmjet marrëveshjes miqësore gjatë procesit të shpronësimit.	Në këtë rast, agjencia përgjegjëse për kompensim duhet të llogarit vlerën e parcelës së përgjithshme.

Qiramarrës			Asistenca në dhënien me qira të tokës / pronës alternative për të rivendosur përdorimin	Gjetja vendndodhjen alternative të karakteristikave të ngjashme të dhëna për përdorim me sigurinë e zotërimit të pronës (p.sh., qira)	Kjo është një situatë e pamundur
Pronar (1 dhe 3)	Pasuri komerciale (kioske ose stende shitje)	Humbja e biznesit dhe / ose me qira	Kompensimi për humbjen e të ardhurave e shkaktuara si rezultat i zhvendosjes përfshirë çdo mospërputhje mbi jetesën. Asistencë për zhvendosje te kioskes apo stendes	Kompensimi do të sigurohet deri në rimëkëmbjen e burimit të ardhurave.	Kjo është gjithashtu një situatë me pak gjasa për shkak hapësirës së vogël të kioskës apo stendes. Por nëse kjo ndodh ndihma e rilokimit do të jetë në dispozicion dhe do të ndihmojë për të gjetur një tjetër vend
Pretendon pronesi(2)	Toke	Humbja e tokes	Kompensimi Cash për tokën e prekur në zëvendësimin e kostos	Ofron ndihmë për të transferuar pasurinë në emrin e tyre	E njëjte si me lart
Nuk ka të drejta apo pretendime ligjore të njohura (3)	Toke ose biznes	Humbja e tokes	Nuk ka kompensim Cash për tokën e prekur në koston e zëvendësimit. Kompensimi për strukturat me koston e zëvendësimit dhe ndihmën për të gjetur vend të ri për të ngritur biznesin e njëjtë		Penguesit para prerjes së datës do të kenë të drejtë për kompensim për të zhvendosur një strukturë apo biznes të vogël
Pronar	Toke	Humbja e përkohshme e tokës apo qasjes në tokë për shkak të punimeve të	Pagesa e qirasë sa herë toka nuk është në dispozicion të pronarit ose të përdoruesit	Në rrethana ku një pjesë e tokës mund të përdoren nga pronari / shfrytëzuesi apo imponohet përdorim i kufizuar, atëherë do të	.

		rindërtimit ose mirëmbajtjes.		ofrohet kompensimi përkatës.	
Pronar	Bisnes	Ndërprerja e përkohshme e aktivitetit të biznesit për shkak të punimeve të rindërtimit ose mirëmbajtjes	Kompensimi për ndërprerjen e biznesit		

11 KONSULTIMI PUBLIK, DATA E NDERPRERJES SE PJESEMARRJES DHE E PUBLIKIMIT TE DOKUMENTAVE

Qytetarët e interesuar nga zonat përkatëse, zyrtarët e komunave dhe qytetarët e fshatrave do të jenë të informuar në lidhje me vendodhjen specifike të projektit/ve. Konsultimi publik do të organizohet në vendbanimet ku do të zbatohet projekti për mirëmbajtjen e rrugëve. Konsultimet publike do të organizohen për të informuar qytetarët fqinje në lidhje me llojin dhe qëllimin e punimeve dhe sidomos për të shmangur ndonjë nevojë të ndikimit të tokës, ose e biznesit të vogël. Konsultimet publike në vende specifike do të konsiderohen si data e ndërprerjes në rasteve kur ndikimet mbi pronësinë e ndonjë asemi ose përdorimit të ndonjë asemi nuk mund të shmanget.

Pasi konsultimet publike janë finalizuar dhe do të diskutohen gjurmët e projektit në vende të veçanta, do të merren fotografitë dhe situata aktuale do të regjistrohet. Përmbajtja e konsultimit publik do të jetë pjesë e PAZH i cili do të publikohet në faqen e internetit të agjencisë zbauese si dhe në hapësirën publike të vendbanimit, ku do të zbatohet projekti i zonës specifike.

Përveç kësaj, në këtë konsultim publik banorët fqinje do të jenë në kontakt me informacionin e kontaktit në Agjencinë Zbatuese të Projektit (ARSH) dhe në Ministrinë përkatëse për çdo pyetje shtesë që mund të lindin para ose gjatë ekzekutimit të punimeve. Nëpërmjet këtyre kontakteve, banorët do të jenë në gjendje për të zgjidhur ankesat e tyre me anë të marrëveshjeve joformale ose marrëveshjet që nuk kanë nevojë për të shkuar në gjykatë (p.sh. nëse ndodh dëmtimi gjatë periudhës së punëve).

12 PËRGATITJA, RISHIKIMI DHE MIRATIMI I PAZH

Siç u tha më parë, politika e Bankës Botërore për zhvendosjen jovullnetare PO4.12 është shkaktuar për shkak se projekti mund të kërkojë marrjen e pavullnetshme të tokës ose të aseteve të tjera, ose kanë ndikim ekonomik mbi banorët. Pasi vendet e zonave ku do të bëhen punimet e rindërtimit dhe mirëmbajtjes janë të njohur (në kohën e përgatitjes së nën-projekteve), identifikimi i këtyre zonave do të bëhet. Në rast se do të lindin nevoja për marrjen e tokave dhe do ketë ndikime tek njerëzit, në këtë fazë, OP4.12 kërkon përgatitjen e RAP individuale që duhet të jenë në përputhje me këtë RPF.

Për të adresuar ndikimet nën këtë politikë, planet zhvendosjes dhe kompensimit duhet të përfshijë masa për të siguruar që personat e zhvendosur janë:

- (a) informuar mbi mundësitë dhe të drejtat që kanë të bëjnë me zhvendosjen dhe kompensimin e tyre.
- (b) Konsultuar dhe ofruar zgjedhje përmes alternativave të mundshme teknikisht dhe ekonomikisht të kompensimit.
- (c) t'u jepet kompensim i shpejtë dhe efikas me kosto të plotë zëvendësimi për humbjet e aseteve dhe qasjes, i atribuohen projektit.

13 PROCESI I SHQYRTIMIT DHE I PERGATITJES SE PAZH

PVR do të përgatitet nga Njësia e Menaxhimit të Projektit (NJMP), në bashkëpunim me Departamentin Ligjor në ARrSh. NJMP ka përgjegjësinë dhe do të marrë të gjitha hapat e nevojshme në bashkëpunim me Ministrinë e Transportit dhe Infrastrukturës për të zgjidhur ndonjë rast në tokat private të përdorura dhe ndikuara.

- Pasi investimi dhe gjurma paraprake i projektit të zones specifike është përcaktuar, ARrSh do të përcaktojë nëse ekziston mundësia e ndonjë ndikimi, të tilla si ekzistenca e ndonje tokë në përdorim nga persona privatë, nevoja e marrjes së tokës private apo ndonjë zhvendosje e parashikuara.

- Një konsultim i parë publik do të kryhet për të diskutuar alternativat e mundshme për vendndodhjen e saktë të investimeve.

- Në rast se ka nevojë për përgatitjen e PAZH, atëherë ARrSh do të përgatisë një raport të shqyrtimit, ku do të përcaktohen edhe ndikimet (kjo është një situatë ku ndikimet të tilla si humbja e aseteve ose të zhvendosjes nuk mund të shmangen).

- ARrSh do të kryejë konsultime me personat e prekur dhe të mbaje minutat e këtyre takimeve. Siç është parashtruar më sipër, konsultimi me personat e prekur do të jetë në lidhje me mënyrat e kompensimit dhe nivelin e kompensimit.

- ARrSh do të përgatisë një plan shtrirje PVR, buxhetin dhe afatin kohor për zbatimin e PAZH.

- ARrSh do të paraqesë PVR për Bankën dhe, pas marrjes së miratimit, do të vazhdojë me zbatimin.

- Prokurimi i mallrave dhe punimeve nuk mund të fillojë para zbatimit të kënaqshëm të PAZH.

ARrSh, në koordinim me Ministrinë e Transportit dhe Infrastrukturës do të zbatojë shpronësimin kur është e nevojshme (ose blerjen e tokës nga sektori privat)..

14 FINANCIMI I RISISTEMIMIT, LLOGARITJET E KOSTOVE, FLUKSI I FONDEVE, DHE MARREVESHJET E PAPANASHIKUARA

Shpenzimet për çdo ndikim të mundshëm social, siç janë ndikimet e tokës në një bazë të përkohshme ose të përhershme, apo ndonjë nevojë për zhvendosje të biznesit, do të financohet nga fondet e agjencisë implementuese. ARrSh do të vendosë një fond për kompensimin nëse investimet do të kenë ndikim në humbjen e aseteve ose të zhvendosjes. Siç u përmend më lart në seksionin për ndikimet e mundshme, vlerësimet për ndikimet e mundshme do të bëhet si më poshtë:

- Humbja e përhershme e aseteve për shkak se punimet e rindërtimit ose mirëmbajtjes së rrugëve ndikojnë në disa parcela në toka private. Në këtë rast, është e nevojshme për të vlerësuar shtrirjen e parcelave. Fondet do të llogariten nga vlerësues të licencuar në përputhje me çmimet e tregut të tokës, ose metoda të tjera, duke marrë parasysh pronësitë e parcelave..
- Humbja e përkohshme e aseteve që kanë të bëjnë me punimet e rindërtimit dhe mirëmbajtjes, me shumë mundësi do të kërkojnë shpenzimet marginale.
- Zhvendosja e mundshme e kioskave dhe stendave të shitjes do të kërkojnë koston e zhvendosjes.

Megjithatë, nëse do të ketë nevojë për disa shpronësime apo zhvendosje, kostot mesatare do të jenë shumë më të vogla se kostoja e rindërimit ose mirëmbajtjes së rrugëve. Agjencia zbatuese ARrSh e do të rezervoje fonde për secilen rrugë të planifikuar për rindërtim ose mirëmbajtje që të përdoren në rast nevojë të shpronësimit, ose të përdoret për një paparashikim, nëse dëmet ndodhin gjatë punimeve. Këto fonde të dedikuara do të përdoren për të paguar ose për shpronësime të mundshme ose ndonjë dëmtim të shkaktuar gjatë kryerjes së punimeve. Kompensimi për shpronësimin do të paguhet menjehere pasi të jete përgatitur LPA dhe të jete marre miratimi nga Banka dhe procesi i shpronësimit është e përfunduar. Më pas, ARrSh dhe departamenti ligjor do të autorizojnë pagesën nga fondet e caktuara për personat e prekur.

Shtojca

15 SHTOJCA 1: SHEMBUJ TE FORMULAREVE TE ANKESAVE DHE FORMAT E ZGJIDHJEVE

Emri (Ankesa): _____

PAPs Nr. Identiteti: _____

Info te kontaktit : _____ (Komuniteti; tel. celular)

Natyra e ankimimit ose Ankesa:

Date Individe te kontaktuar Permbledhje e diskutimeve

Firma _____ Date: _____

Emri I Personit : _____

Pozicioni: _____

Rishikimi / Rezoluta

Data e takimit mbi ankimimin _____

Njerezit prezent ne takim (shiko bashkengjitur):

Është kryer verifikimi ne fushën e ankesës? Po Jo

Rezultatet e hetimit në terren:

Përmbledhje e përfundimeve nga mbledhjes:

Ceshtjet kryesore:

A jane arritur marrëveshje mbi çështjet? Po Jo

Nëse arrihet marrëveshje, detaje te marrëveshja më poshtë:

Nëse nuk u arrit marrëveshja, të specifikojë pikat e mospajtimit poshtë dhe hapi i ardhshëm te Veprimit per te cilin eshte rënë dakord:

Nënshkruar nga (pajtues): _____ Nënshkruar nga (Personi): _____

Nënshkruar (Mbikëqyresi I Pavarur): _____

Date: _____

16 SHTOJCA 2: TABELE SHEMBULL E PERMBAJTJES PER RAPORTET E KONSULTIMIT

1. Hyrje.

1.1 Përshkrimi i Projektit

2. Analiza e palëve të interesuara

2.1 Fushat e ndikimit / palëve të interesuara

2.2 Përshkrimi i palëve të interesuara

3. Angazhimi i grupeve të interesit

3.1 Aktivitetet te mëparshme Konsultimi

3.2 Aktivitetet e implementuara te angazhimit te Komunitetit

4. Përmbledhje e çështjeve kryesore

5. Evente te ardhshme Konsultimi

Formular - Tabela e Përmbledhjes se Aktiviteteve te Konsultimit

Vendndodhja dhe komuniteteve të përfaqësuara	Datat e Takimit	Pjesemarresit	Përmbledhje e diskutimeve
Shembull:			